

II. ZPRÁVY Z KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA

NA ROZLOUČENOU

S PHDR. JAROSLAVEM VRCHOTKOU, CSC.

Před dvěma lety, byla v 56. svazku Sborníku Národního muzea v Praze, řady C, číslo 1–2, vydána obšírná vzpomínková stat' PhDr. Jaroslava Vrchotky, CSc. k oslavě jeho jubilejních 85. narozenin. Letos jsme se připravovali ke gratulaci k jeho nadcházejícímu 87. životnímu výročí dne 30. srpna, ale přišla náhlá zpráva o jeho úmrtí v Čelákovících v úterý 20. srpna 2013, tedy o deset dní dříve.

Poslední rozloučení se konalo v úterý 27. srpna 2013 v 11 hodin v zaplněné smuteční síni na hřbitově v Čelákovících. Z Národního muzea přijela delegace bývalých i současných pracovníků rozžehnat se s emeritním ředitelem Knihovny Národního muzea, dále kolegové z Knihovny Uměleckoprůmyslového muzea, Knihovny Akademie věd ČR a Památníku národního písemnictví. Generálního ředitele Národního muzea PhDr. Michala Lukeše, Ph.D., zastupovala jeho náměstkyně Mgr. Dagmar Fialová. Ředitele Knihovny Národního muzea Mgr. Martina Sekeru, Ph.D., který byl mimo Českou republiku, zastupovala PhDr. Jarmila Kučerová, která proslovila smuteční projev. Církevní část obřadu řídili J. M. tepelský opat, Filip Zdeněk Lobkowicz, OPraem. a doc. Michal Kaplánek, Th.D. Jménem velké rodiny pronesl vzpomínku vnuk ing. Petr Füzék.

PhDr. Jaroslav Vrchotka pracoval v Národním muzeu takzvaně „od píky“, od 1. 12. 1947 ještě jako student Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. V Knihovně Národního muzea působil na různých pozicích od poloviny roku 1949 až do svého odchodu do důchodu v roce 1990. Osobně zažil z předchozích ředitelů Knihovny Národního muzea Milošlava Novotného, Jaroslava Václavkovou a nejdéle Karla Švehlu. V roce 1971 byl sám jmenován ředitelem Knihov-

ny Národního muzea. Na dvacet let se stal v pořadí jedenáctým ředitelem Muzejní bibliotéky po Václavu Hankovi. Vrchotkova profesní dráha byla roku 2011 podrobně popsána ve zmíněném Sborníku Národního muzea v Praze, řady C.

Velice oceňoval možnost působení ve službách knihovnědy na půdě Národního muzea, které mu umožnilo i bohaté zahraniční kontakty a stáže. Byl dobrým společníkem při přátelských setkáních na různých konferencích a seminářích, kde se snažil propagovat výsledky knihovní i muzejní práce. Mimo ředitelské činnosti a zastupování ředitele celého Národního muzea vedl ještě oddělení rukopisů a starých tisků (KNM 2) včetně Muzea knihy ve Žďáru nad Sázavou. Vedle mnoha publikací, např. „Dějiny Knihovny Národního muzea v Praze, 1818–1892“ (vyšly r. 1967), se pro něho stalo velkým zadostiučiněním dokončení Katalogu prvotisků Knihovny Národního muzea v Praze a zámeckých a hradních knihoven v České republice, vydaného ve spolupráci s PhDr. Jitkou Šimákovou a odborným kolektivem v roce 2001. Prvotisky totiž patřily k jeho nejmilovanějším historickým knižním fondům.

S Knihovnou Národního muzea zůstával stále v kontaktu. V roce 1995 dokonce se na čas pracovní vrátil, aby vypomohl v oddělení rukopisů a starých tisků. Obraceli jsme se na něho často s odbornými dotazy. Jeho osvědčená paměť nám nyní bude chybět.

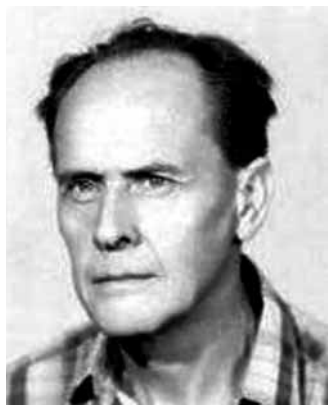
V Čelákovících po nečekaném odchodu manželky Blazeny prožíval posledních sedmnáct let v obětavé péči svých dvou dcer – Naděždy Štěrbové, emeritní ředitelky místní knihovny, a RNDr. Ivany Dvořákové. Rodinný kruh, oba zeťové, čtyři vnoučata a pět pravnoučat, byl jeho velkou radostí.

Závěrem je třeba vzpomenout, že dvacet let (1971–1990) redigoval tento Sborník Národního muzea v Praze, řadu C, věnovanou literární historii a knihovnědě. Děkujeme!

R. I. P.

Helga Turková

ZA JAROMÍREM LOUŽILEM (1926–2013)

Do bytu v Soukenické ulici se mi vlastně příliš nechtělo. Pana doktora Loužila jsem osobně dosud neznal, ale dobře jsem věděl o jeho pracích zabývajících se – tehdy a vlastně dodnes poměrně málo – frekventovaným zkoumáním česko-německé kulturní výměny v 19. století. Na radu Alexandra Sticha (a snad i jeho zprostředkováním) jsem

se nakonec ale s tlukoucím srdcem přece jen vypravil konzultovat téma své disertační práce. Či spíše řečeno katalog možných témat, od velmi obecných týkajících se například zemského patriotismu v české literatuře až po velmi speciální (napadá mě ohlas mého tehdejšího čtení studií o německé barokní literatuře od H. Cysarze v době jeho pražského působení a jejich možné afinity k barokologickému bádání V. Černého a Z. Kalisty). V bytě s knihovnými policemi až ke stropu, prosklennými regály se starými tisky a velkými okny vedoucími na jih mě s jistou zdrženlivostí a střízlivostí přivítal asketicky vyhlížející muž, který mně nabídl kávu („mám jen tureckou“) a hned poté bez okolků začal pročítat a komentovat zelenáčovy návrhy. Některé komentoval souhlasně, některé nikoliv. Nad několika váhal, vyžádal si čas na úsudek, „musím se na ně připravit“. Jako by mimochodem zmínil téma Bolzanovi čeští žáci. „Nemyslete si,“ vysvětloval, „tady nejde jenom o vypočítávání vlivů, registraci návštěv přednášek, kontaktů. Je to téma koncepční, zasahující do filozofie, pedagogiky, historie vědy, literární historie. Této práce se zoufale nedostává.“ Vysvětloval jsem, poněkud zahanbeně, že nejsem filozof, teolog ani pedagog. „Škoda,“ zareagoval a mávl rukou ke vzorně srovnané knihovně s dosud vydanými Bolzanovými spisy, „byl bych rád, kdyby se tomu věnoval někdo z mladých.“ Nevěděl jsem, jak mám na tuto skrytou pobídku reagovat. Půjčil jsem si od pana doktora překlad povídky Uffo Horna Pašerák s jeho doslovem (a pečlivě zaznamenanými rukopisnými poznámkami o česko-německém poměru v revoluci 1848/49) a monografii Eduarda Wintera o době předbreznové v Rakousku (s věnováním) a rychle jsem odešel.

Disertaci jsem nakonec psal o době raně novověké. Pan doktor se nikdy k našemu iniciačnímu rozhovoru nevrátil. Přesto jsem cítil, že bych neměl celou záležitost pustit z hlavy. O něco později, na začátku nového tisíciletí, se zdálo, že by mohla vyjít Loužilova edice Čeští hegelovci s obsáhlým komentářem, kterou připravil kdysi pro Odeon. S panem doktorem knihu redigoval a analyzoval Michal Pacvoň, filozof (konečně!) a překladatel. Od Michala vím, že nabídka zabývat se Bolzanem padla i v jeho případě, avšak redaktor publikace se chtěl nadále věnovat překládání a výklad francouzské filozofie posledních padesáti let a teorií filmu. Kniha nakonec kvůli nedostatku finančních prostředků a nezájmu nakladatele nevyšla, rukopis si pan doktor vyžádal – jistě zklamán, ale nestěžoval si – zpět.

Při jedné návštěvě v Soukenické mluvil pan doktor o rodné Jaroměři a severovýchodních Čechách. Zmínil, že i zde lze najít osobnosti, které se vypořádávaly s Bolzanovým odkazem, byť nepřímou, a jako příklad uvedl Michala Silorada Patrčku. Věděl jsem, že o tomto samoukovi, literátu, mnemonikovi a vynálezci napsal článek, kde se věnoval jeho pedagogickému působení v josefovské vojenské pevnosti. Jako trest za publikované a rozšiřované básně s neskrývaně sociálním tónem musel totiž Patrčka narukovat. Nevěděl jsem ale, že o něm napsal knihu, která měla vyjít v Knihnici Nakladatelství Lidové noviny. To ve své skromnosti zcela zamlčel. Kniha nevyšla, nestěžoval si.

Až dnes si uvědomuji, jak bylo pro něj, předního bolzanovského badatele, právě toto téma důležité, jak za něj ručil, a to i osobně, nejen symbolicky. A sice i „svou situovaností ve světě“, jak by mohl říci. Dnem (8. ledna 1926) a místem svého narození, rodinným zázemím (uměnímilovným otcem-lékařem a odbojářem), válečným totálním nasažením, poválečnými studii filozofie, knihovnictví a sociologie, dobrovolným odchodem z místa asistenta Katedry filozofie FF UK na počátku 50. let, návratem do rodného kraje a působením v knihovnách a muzejních institucích, a konečně dlouholetým angažmá v Památníku Národního písemnictví (předtím krátce v Literárním archivu Národního muzea). A především volbou témat: koncepčně pojatým zájmem o německou a rakouskou filozofii 19.–20. století (a četnými překlady z G. W. F. Hegela, F. H. Jacobiho, I. Kanta, M. Schelera, ale i G. A. Lindnera) a stále se vracející problematikou nacionalismu a česko-německých vztahů (monografie o B. Bolzanovi, I. J. Hanušovi, Fr. Th. Bratrankovi, studie o B. Balbínovi, J. Jungmannovi, J. E. Purkyňovi, R. M. Rilkeovi, F. X. Šaldovi). A tématem Bolzano a jeho žáci, k němuž jakoby se celý život vztahoval. A to nikoliv jen apologeticky, jak je patrné ze studií o *Bernard Bolzanovi a RKZ*, týkajících se *Václava Aloise Svobody* a *Josefa Lindy*, ale vždy komplexně, zaujatě a nanejvýš fundovaně.

1. srpna 2013 Jaromír Loužil zemřel. Zprávu o jeho smrti jsem se dozvěděl později, poslední rozloučení se konalo v úzkém rodinném kruhu.

Bude platit i v Loužilově případě, co napsal kdysi Eduard Goldstücker o díle Otokara Fischera: „*Zůstalo jako dědictví nám i příštím, ale zůstalo také ležet; dědicové je dosud nevzali v užívání*“?

Václav Petrbok

Z dědictví Jaromíra Loužila, které dokládá jeho pozoruhodný rozhled, nezůstalo dochováno pouze jeho dílo literární, ale rovněž pozoruhodná knižní sbírka, která zrcadlí jeho odborné zájmy. Ta byla bezprostředně od Jaromíra Loužila zakoupena Knihovnou Národního muzea v roce 2000 a se svými 285 signaturami představuje spíše menší, o to však pečlivěji vybraný knižní fond.

Těžiště Loužilovy knihovny spočívá zcela jasně v jazykově české evangelické literatuře především 18. století, vydávané v zahraničí, nejčastěji v Berlíně, v Halle nad Sálou, v Drážďanech či v Bratislavě, tehdejšími Prešpurku, a tajně pašované do Čech, kde si měla najít cestu k tajným evangelíkům. Vedle třetího vydání *Bible halské* z roku 1766

